

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.008.08.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy
ul. Wały Jagiellońskie 12, 85-950 Bydgoszcz
T +48 52 567 58 00, F +48 52 567 58 60
lby@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 - Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Tadeusz Lewandowski, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LBY/11/2016 z dnia 11 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Gimnazjum nr 1 w Koronowie ¹ , ul. Pomianowskiego 16, 86-010 Koronowo
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mirosława Pietryga - Dyrektor Szkoły ² . (dowód: akta kontroli str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

Szkoła w kontrolowanym okresie, tj. w roku szkolnym 2015/2016 (do czasu zakończenia kontroli⁴), nie zapewniła uczniom w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków nauczania.

W planach zajęć dydaktyczno-wychowawczych uwzględniano potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, a lekcje rozpoczynały się o stałej porze. Jednak dla większości oddziałów, prawie 25% godzin z matematyki, fizyki oraz chemii, tj. zajęcia na których dominuje praca statyczna i wymagająca długotrwałej koncentracji uczniów, odbywały się po piątej godzinie zajęć. Zajęcia te były również łączone w dwu lub trzygodzinne bloki. Powyższe stanowi zdaniem NIK naruszenie zasad higieny pracy umysłowej.

W Gimnazjum zapewniono uczniom możliwość korzystania ze świetlicy, biblioteki, zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych, których stan techniczny i zasady korzystania z nich zapewniały bezpieczeństwo. Uczniowie mieli możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i opieki przedlekarskiej, nauczyciele byli przeszkoleni z zasad udzielania pierwszej pomocy. Przeprowadzona została kontrola zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki. Teren Szkoły był ogrodzony i zabezpieczony, także przed bezpośrednim wyjściem na ulicę. Sformułowane uwagi w tym zakresie dotyczyły natomiast zbyt małej powierzchni dwóch sal dydaktycznych, co ograniczało ich funkcjonalność i negatywnie wpływało na komfort ich użytkowania.

¹ Dalej: „Szkoła” lub „Gimnazjum”

² Dalej: „Dyrektor” lub „Dyrektor Szkoły”

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

⁴ Tj. do dnia 31 maja 2016 r.

Jako nieprawidłowe oceniono zaopatrzenie apteczek znajdujących się w pomieszczeniach Szkoły⁵. Brakowało w nich środków niezbędnych do udzielania pierwszej pomocy oraz instrukcji o zasadach jej udzielania, a część środków była przeterminowana. Gimnazjum nie zapewniło uczniom, z wyjątkiem uczniów niepełnosprawnych, możliwości pozostawienia w pomieszczeniach Szkoły części podręczników i przyborów szkolnych, co stanowiło naruszenie § 4a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁶ (dalej „rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny”). Jako nieskuteczne oceniono zabezpieczenie szkolnych komputerów przed dostępem do treści niepożądanych w Internecie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ocena organizacji pracy uczniów

Opis stanu
faktycznego

1.1. Na dzień 30 września 2015 r. w Gimnazjum uczyło się ogółem 356 uczniów w 16 klasach, w tym czterech spoza obwodu Szkoły. Skrajne liczby uczniów wynosiły: w klasach pierwszych 20 i 22, drugich 21 i 28 i w trzecich 20 i 24.

(dowód: akta kontroli str. 3-4, 212)

1.2. Badanie planów zajęć dydaktyczno-wychowawczych przeprowadzone dla 12 oddziałów w Szkole (po cztery z każdego poziomu nauczania) dla semestru pierwszego i drugiego w roku szkolnym 2015/2016 wykazało, że:

- zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia uwzględniały podobną liczbę godzin lekcyjnych
- zajęcia we wszystkich badanych klasach zaczynały się od pierwszej lub drugiej godziny⁷ lekcyjnej;
- zajęcia, w trakcie których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja (takie jak matematyka, fizyka i chemia) były rozłożone równomiernie w tygodniu. Jednak na dwanaście badanych oddziałów jedenaście w pierwszym semestrze oraz dziewięć w drugim miało zaplanowane odpowiednio 23% i 25% godzin z matematyki fizyki i chemii po piątej godzinie zajęć. Dotyczyło to łącznie 17,86% zajęć, w tym 11,54% wszystkich godzin matematyki w pierwszym i 17,31% w drugim semestrze, fizyki (odpowiednio 18,75% i 6,25%) oraz chemii (odpowiednio 37,50% i 31,25%). W siedmiu oddziałach zajęcia z matematyki, fizyki i chemii były także łączone w dwu lub trzygodzinne bloki. Dotyczyło to 20,24% godzin tych zajęć w pierwszym semestrze oraz 28,57% w drugim.;
- przerwy w zajęciach zostały zaplanowane jednolicie dla wszystkich klas i trwały 10 minut po pierwszej, drugiej, trzeciej i czwartej lekcji. Po piątej lekcji zaplanowano najdłuższą 20 minutową przerwę a po szóstej 15 minutową. Najkrótsza 5 minutowa przerwa następowała po siódmej godzinie zajęć (od 14:30 do 14:35). Zajęcia wychowania fizycznego zaplanowane zostały na koniec zajęć pięć razy w pierwszym i osiem razy w drugim semestrze. Przerwy po zajęciach wychowania fizycznego w przypadkach planowania ich na początku lub w środku dnia wynosiły 10, 15 lub 20 minut.

(dowód: akta kontroli str. 5-12, 15-16, 126, 210-211)

⁵ pokój nauczycielski, pracownia chemiczna, pokój nauczycieli wychowania fizycznego kuchnia.

⁶ Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69, ze zm.

⁷ W pierwszym semestrze 3,3% a w drugim 6,7% zajęć rozpoczynało się od drugiej godziny lekcyjnej.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych oddziałów w roku szkolnym 2015/2016 ustalone zostały z naruszeniem zasad higieny pracy umysłowej:

- w 11 na 12 analizowanych oddziałów zaplanowano części zajęć matematyki, fizyki i chemii, w których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja, po piątej godzinie lekcyjnej

- w siedmiu spośród 12 oddziałów oddziałach zaplanowano ww. zajęcia w ten sposób, że łączono je dwu lub trzygodzinne bloki.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że wynikało to z organizacji pracy szkoły i konieczności uwzględnienia przy planowaniu takich uwarunkowań jak: jeden nauczyciel fizyki i jeden nauczyciel chemii, realizacja zajęć z matematyki w grupach ze względu na stopień zaawansowania, realizacja zajęć międzyoddziałowych z języków obcych (na trzech poziomach), prowadzenie zajęć z wychowania fizycznego na jednej sali gimnastycznej.

(dowód: akta kontroli str. 5-12, 15-16, 126, 178-179, 210-214)

W ocenie NIK ustalenie w planach lekcji po piątej godzinie lekcyjnej zajęć w których dominowała praca statyczna i zwiększona koncentracja, świadczy o niepełnej realizacji wytycznych w zakresie zasady ochrony zdrowia i higieny pracy umysłowej. Dyrektorzy szkół są zobowiązani zgodnie z przepisami prawa do zapewnienia uczniom warunków nauki m.in. poprzez ustalenie zgodnie z tymi zasadami, tygodniowego rozkładu zajęć określającego organizację zajęć edukacyjnych⁸. Według wytycznych inspekcji sanitarnej zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji powinny być lokowane na drugiej i trzeciej godzinie lekcyjnej albowiem jest to najlepszy czas na przyswajanie przez dzieci i młodzież wiadomości. Wraz z występującym zmęczeniem, obniżają się możliwości percepcyjne uczniów i dlatego zajęcia, na których dominuje konieczność trwania w bezruchu, praca statyczna, długotrwała koncentracja uwagi, nie powinny występować jedne po drugich lub pod koniec dnia nauki, ze względu na zmęczenie uczniów i gorsze przyswajanie informacji.

Ocena cząstkowa

NIK pozytywnie ocenia ustalenie planu zajęć z uwzględnieniem stałej pory rozpoczynania zajęć przez dzieci i młodzież. Zastrzeżenia Izby budzi jednak układanie planów lekcji w ten sposób, że przedmioty wymagające zwiększonej uwagi lokowane są po piątej godzinie lekcyjnej, a także w wielu przypadkach przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji następowały bezpośrednio po sobie („w blokach”).

2. Ocena zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

Opis stanu
faktycznego

2.1. Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania:

a) z biblioteki szkolnej codziennie w godzinach: poniedziałek i piątek od 8:00 do 13:30, wtorek od 8:00 do 14:00, środa od 8:00 do 15:30 i czwartek od 9:30 do 13:30;

⁸ § 12 ust. 3 załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.).

- b) ze świetlicy codziennie od 7:45 do 9:50 oraz popołudniu od poniedziałku do środy od 13:30 do 15:30, w czwartek od 14:30 do 15:30, w piątek od 12:30 do 15:30;
- c) z zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych, tj. sali gimnastycznej oraz przylegającego do terenu szkoły boiska Orlik należącego do Miejsko-Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Koronowie⁹. Stan techniczny i zasady korzystania z tych urządzeń zapewniały uczniom bezpieczeństwo, m in.:
- równą nawierzchnię boisk,
  - trwale umocowanie do podłoża bramek, koszy do gry i innych urządzeń, których przemieszczenie się może stanowić zagrożenie dla zdrowia ćwiczących,
  - w miejscach wyznaczonych do ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw umieszczono tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego, w tym zastrzeżenie, że korzystanie z nich jest dopuszczalne wyłącznie w obecności i za zgodą nauczyciela prowadzącego zajęcia.

(dowód: akta kontroli str. 18-29, 113, 215-216)

2.2. W zakresie spełniania pozostałych wymogów bezpieczeństwa¹⁰ ustalono, że:

- a) plan ewakuacji szkoły jest umieszczony w piwnicy, na parterze, na pierwszym i na drugim piętrze, w widocznych miejscach na korytarzu, w sposób zapewniający łatwy dostęp do niego (dostosowany do miejsca jego umieszczenia). Drogi ewakuacyjne zostały oznaczone wyraźnie i trwale, za pomocą tabliczek przymocowanych do ściany ze strzałkami wskazującymi kierunek ewakuacji na korytarzach i schodach do wyjść ewakuacyjnych;
- b) schody na klatkach schodowych prowadzących na pierwsze i drugie piętro (dwie klatki schodowe) wyposażono w balustrady (niezabezpieczone przed ewentualnym zsuwaniem się po nich). Przestrzeń ponad barierą na najwyższym poziomie schodów jest zabezpieczona siatką uniemożliwiającą przedostanie się. Stopnie na schodach pokryte „lastriko”¹¹, na każdym stopniu zabezpieczone taśmą antypoślizgową;
- c) na terenie szkoły¹² zainstalowane jest oświetlenie jarzeniowe;
- d) pomieszczenia magazynowe zostały oznakowane i zabezpieczone przed swobodnym dostępem;
- e) teren szkoły oraz teren boiska „Orlik” jest ogrodzony;
- f) szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren szkoły zabezpieczono w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię, za pomocą specjalnie zamontowanych barier;
- g) otwory kanalizacyjne, studzienki znajdujące się na drodze dojścia do szkoły posiadają oryginalne pokrywy zabezpieczające;
- h) droga do szkoły posiada równą nawierzchnię, schody bez uszkodzeń i nierówności. Nawierzchnia boiska szkolnego asfaltowa, posiadała nieznaczne

⁹ Sposób korzystania został uregulowany w umowie z Gminą Koronowo.

¹⁰ określonych w §§ 5, 7, 15 i 16 rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

¹¹ Beton utworzony przez mieszaninę wody, cementu i grysu stosowany m in. do wylewki schodów.

¹² w klasach, salach, w holu, klatkach schodowych i korytarzach.

miejscowe nierówności nie stwarzające zagrożenia dla bezpieczeństwa uczniów.

2.3. W pomieszczeniach sanitarnohigienicznych Szkoły zapewniona jest ciepła i zimna bieżąca woda, mydło, ręczniki papierowe oraz papier toaletowy.

(dowód: akta kontroli str. 18-29)

2.4. Sprzęty, z których korzystają uczniowie dostosowane są do wymogów ergonomii, jak wykazała kontrola¹³ przeprowadzona w Szkole na zlecenie NIK, przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy (dalej „PPIS”). Stwierdzono prawidłowe zestawienie mebli do wzrostu uczniów. Wyposażenie szkoły posiadało odpowiednie atesty i certyfikaty¹⁴, zgodnie z § 9 ust. 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 120-125, 132-140)

2.5. Według danych na dzień 30 września 2015 r. powierzchnia sali dydaktycznej przypadająca na jednego ucznia, wyliczona dla 12 oddziałów Szkoły i przypisanych im sal, wynosiła od 1,32 m² do 3,26 m², przy czym w dwóch salach była mniejsza od 2 m², co dotyczyło 20,22% uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 42, 143)

2.6. Uczniom zapewniono możliwość korzystania na terenie Szkoły ze stołówki, wydzielonej do spożywania gorących posiłków, zlokalizowanej w piwnicy obok kuchni. Posiłki wydawane były w godzinach od 12:25 do 14:00. W Szkole funkcjonował sklepik prowadzony przez firmę zewnętrzną w wynajmowanym od Szkoły pomieszczeniu mieszczącym się w budynku Gimnazjum¹⁵.

(dowód: akta kontroli str. 114-117)

Stan sanitarno-techniczny i higieniczny bloku żywieniowego tj. kuchni i jadalni w dniu kontroli nie budził zastrzeżeń PPIS¹⁶.

(dowód: akta kontroli str. 120-125)

2.7. Stan sanitarno-techniczny Szkoły w ocenie kontrolerów PPIS¹⁷ był dobry, m.in:

- budynek szkoły oraz przynależny do niego teren ogrodzony, uporządkowany, zadbane, nawierzchnia dróg, przejść utwardzona i równa;
- stan pomieszczeń sanitarnych dobry, zapewnione standardy dostępności do urządzeń sanitarnych, bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz środków higieny osobistej.
- sala gimnastyczna (po remoncie) z szatniami oraz zapleczem sanitarnym,
- stan sal dydaktycznych i pracowni komputerowych - bez uwag.

dowód: akta kontroli str. 120-125)

2.8. Uczniom zapewniono możliwość pozostawienia odzieży wierzchniej w szatni, w której wydzielono wieszaki dla każdego oddziału. Szatnia otwierana była przed

¹³ badaniem objęto ogółem 215 uczniów z 12 klas.

¹⁴ W roku szkolnym 2015/2016 Szkoła nie dokonywała zakupów mebli i sprzętu sportowego, sprawdzono atesty i certyfikaty na meble biurowe szkolne zakupione przez Szkołę roku szkolnym 2014/2015.

¹⁵ umowa najmu z dnia 31 grudnia 2015 r. zawarta z Firmą Wielobranżową „Jedyńka” z Koronowa.

¹⁶ Protokół kontroli sanitarnej nr NHŻ.80.2016.DU z dnia 06.05.2016 r.

¹⁷ Protokół kontroli Nr NHD.68.2016.KJ z 13.05.2016 r.

rozpoczęciem i po zakończeniu zajęć każdej klasy oraz przed i po lekcjach wychowania fizycznego.

(dowód: akta kontroli str. 118-119)

2.9. Dyrektor nie zapewniła wszystkim uczniom szafek na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych. Uczniom niepełnosprawnym wydzielono do tego celu miejsca w szafkach znajdujących się w świetlicy szkolnej.

(dowód: akta kontroli str. 129, 141-142)

2.10. Z informacji przekazanej przez Dyrektora Szkoły wynikało, że działania podejmowane przez Szkołę na rzecz „lekkich plecaków” polegały na takim konstruowaniu planu zajęć, aby ograniczyć noszenie wielu podręczników oraz na zachęcaniu uczniów do kupowania zeszytów w miękkich oprawkach.

Przeprowadzona przez PPIS, na zlecenie NIK, kontrola obciążenia plecaków 215 uczniów z 12 klas Gimnazjum (60,4%) wykazała, że ciężar plecaków jedenastu z nich (pięciu z klas pierwszych, dwóch z drugich i czterech z trzecich) przekraczał 10%, a jednego 15% masy ciała badanego ucznia.

(dowód: akta kontroli str. 120-125, 127-129)

2.11. W roku szkolnym 2015/2016 w Gimnazjum udostępniono uczniom łącznie 31 sprawnych komputerów¹⁸ z dostępem do Internetu, z czego w dwóch pracowniach komputerowych po 13 komputerów oraz pięć w bibliotece. Uczniowie nie mieli możliwości korzystania z istniejącej w Szkole sieci bezprzewodowej (Wi-Fi), do której dostęp był zabezpieczony hasłem zawierającym duże i małe litery, cyfry i znaki specjalne. W celu zabezpieczenia uczniów przed dostępem do treści niepożądanych na komputerach znajdujących się w pracowniach zainstalowany był system zabezpieczający „Opiekun ucznia” oraz „Benjamin” (wersja komercyjna) natomiast w bibliotece „Benjamin” (wersja freeware¹⁹). Badanie ww. zabezpieczeń, przeprowadzone na 15 komputerach (48,4%)²⁰ wykazało²¹, że pięć z nich (33,3%) było zabezpieczone²² przed dostępem do treści niepożądanych, pozostałe dziesięć nie było w pełni²³ zabezpieczone mimo, że system zabezpieczający był uruchomiony. Po zalogowaniu się do panelu administracyjnego programu zabezpieczającego i dopisaniu adresów internetowych badanych szkodliwych stron internetowych do listy witryn zabronionych, system zabezpieczający w każdym przypadku zablokował dostęp do niepożądanych treści.

(dowód: akta kontroli str. 31-41)

2.12. Uczniom zapewniono możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w poniedziałek, środę i piątek od 7:30 do 15:05 oraz we wtorek i w czwartek od 11:15 do 15:05;

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w dni kiedy dostępność gabinetu pomocy przedlekarskiej nie pokrywa się z godzinami pracy Szkoły, pomocy udzielają przeszkoleni nauczyciele, a ponadto Szkoła korzysta z pomocy ratownictwa medycznego, ponieważ w pobliżu mieści się Pogotowie Ratunkowe w Koronowie.

¹⁸ Ponadto w bibliotece szkolnej były dwa komputery niesprawne.

¹⁹ freeware (ang.) - darmowa wersja oprogramowania.

²⁰ po pięć w znajdujących się w pracowniach komputerowych i trzech w bibliotece.

²¹ Badanie polegało na próbie wywołania za pomocą przeglądarki internetowej trzech witryn zabronionych.

²² Program zabezpieczający wyłączył dostęp do wszystkich trzech sprawdzanych witryn.

²³ W pięciu komputerach w pracowni oraz pięciu w bibliotece system nie wyłączył dostępu do jednej z trzech badanych witryn szkodliwych.

Pomieszczenia Szkoły (sekretariat, pokój nauczycielski, pokój nauczycieli wychowania fizycznego, pracownia chemiczna oraz kuchnia) były wyposażone w apteczki. Instrukcja o zasadach udzielania pierwszej pomocy znajdowała się w sekretariacie i w pokoju nauczycieli w-f. Każda z apteczek była wyposażona w opatrunki, bandaże, rękawiczki lateksowe, nożyczki. We wszystkich apteczkach poza sekretariatem były opaski elastyczne. Ponadto na wyposażeniu apteczki w pokoju nauczycielskim znajdowała się chusta trójkątna i ratunkowy koc termoizolacyjny, który znajdował się również w sekretariacie.

Nauczyciele prowadzący zajęcia wychowania fizycznego zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy na specjalnych szkoleniach oraz w ramach okresowych szkoleń BHP. Szkolenie obejmowało osiem godzin zajęć, w tym dwie z zakresu postępowania w razie wypadków (w tym wypadków uczniów) oraz zasad udzielania pierwszej pomocy. Nauczyciele wychowania fizycznego dodatkowo posiadali certyfikaty uczestniczenia w szkoleniach Centrum Szkolenia Ratownictwa Bon-Med, ukończenia kursu Europejskiej Rady Resuscytacji

(dowód: akta kontroli str. 13-14, 18-29, 99-112, 180-181)

2.13. W roku szkolnym 2015/2016 na terenie Gimnazjum wystąpiło dziesięć zdarzeń zakwalifikowanych jako wypadki. W każdym przypadku:

- zapewniono poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną lub udzielono poszkodowanemu pierwszej pomocy;
- zespół powypadkowy dokonał ustaleń dotyczących okoliczności, przyczyn wypadku, sporządził protokół powypadkowy a wypadek wpisano do rejestru wypadków²⁴;
- wywiązywano się z obowiązkowych powiadomień o których mowa w § 41 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

W czterech przypadkach podjęto środki celem zapobieżenia wypadkom polegające na pouczeniu uczniów o konieczności zachowania szczególnej ostrożności podczas gier sportowych oraz skutkach niewłaściwego zachowania. W sześciu przypadkach w protokole powypadkowym znalazł się wpis, że nie zastosowano środków zapobiegawczych. Mirosława Pietryga, Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie jest to równoznaczne z niezastosowaniem środków zapobiegawczych, ponieważ zdarzenia te miały miejsce podczas zajęć wychowania fizycznego i nauczyciel na bieżąco udzielił pouczenia o zasadach zachowania bezpieczeństwa na zajęciach. Dodała, że wypadki nie były spowodowane złym stanem sprzętu, pomieszczenia, zaniedbaniami lub ingerencją osób trzecich, a wynikały z osobowości ucznia. W protokołach powypadkowych dokonany został wpis o zastosowaniu środków zapobiegawczych, gdy poza nauczycielem pouczenia udzielił także specjalista ds. BHP lub Dyrektor.

(dowód: akta kontroli str. 43-64, 131, 147-175, 182-195)

2.14. Dyrektor Gimnazjum przeprowadził dwukrotnie, w okresie dotyczącym badanego roku szkolnego (25 sierpnia 2015 r. oraz 29 stycznia 2016 r.) kontrolę zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, z których został sporządzony protokół i przekazany organowi prowadzącemu. Dyrektor Szkoły na podstawie przeprowadzonej kontroli uznała, że na terenie całego obiektu należącego do Gimnazjum były zapewnione bezpieczne i higieniczne warunki pobytu uczniów w Szkole. W celu poprawy warunków

²⁴ zgodnie z §§ 45-47, 50 i załącznikami nr 1 i 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

planowana jest rozbiórka nieczynnego komina byłej kotłowni, konserwacja ogrodzenia, wymiana bramy wjazdowej oraz wykonanie termomodernizacji budynku. Z wyjaśnień Dyrektor Gimnazjum wynikało, że konserwacja ogrodzenia zostanie wykonana w okresie wakacyjnym, termin termomodernizacji budynku i rozbiórki komina jest uzależniony od pozyskania środków zewnętrznych planowanych na 2016 r. a wymiana bramy będzie możliwa dopiero w 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 65-78, 131, 183-184, 196-197)

2.15. W badanym okresie realizowane były następujące kontrole zewnętrzne PPIS w zakresie zapewnienia w Szkole bezpieczeństwa i higieny:

- kontrola stanu sanitarnego Szkoły oraz ocena realizacji wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w placówkach²⁵, która wykazała nieprawidłowości stanowiące naruszenie § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny polegające na występowaniu uszkodzeń blatów ławek w trzech salach dydaktycznych oraz brudne ściany na dwóch klatkach schodowych. Dnia 22 września 2015 r. PPIS wydał decyzję nr NHD 2608.2015 nakazującą naprawienie zniszczonych ławek i doprowadzenie do właściwego stanu sanitarno-higienicznego ścian na klatkach schodowych w terminie do 31 sierpnia 2016 r.;
- kontrola tematyczna w związku ze złożonym wnioskiem o zatwierdzenie i wpis do rejestru, w zakresie działalności w zakresie przygotowywania posiłków obiadowych i ich konsumpcji na miejscu w naczyniach stołowych²⁶. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości oraz nie wydano zaleceń. Dnia 19 października 2015 r. PPIS wydał decyzję nr NHŻ 2960/2015 zatwierdzającą kuchnię szkolną. Kontrola stanu sanitarno-technicznego i prowadzonej dokumentacji²⁷ przeprowadzona przez PPIS, w ramach nadzoru nad ww. działalnością, nie wykazała nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 79-98)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na 15 komputerów, badanych w dniu 29 kwietnia 2016 r., na których uczniowie mieli zapewnioną możliwość dostępu do Internetu, dziesięć (66,67%) nie było skutecznie zabezpieczonych przed dostępem do treści niepożądanych, pomimo systemu zabezpieczającego uruchomionego na tych komputerach. Szkoły zapewniające uczniom dostęp do Internetu są obowiązane, zgodnie z art. 4a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty²⁸ podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.

Mirosława Pietryga, Dyrektor Gimnazjum wyjaśniła, że nie potrafi ocenić, z jakiego powodu program „Benjamin” nie był w pełni skuteczny. Dodała, że Szkoła otrzymała go z Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy. Poinformowała przy tym, że 4 maja 2016 r. Gimnazjum zakupiło i zainstalowało program

²⁵ Protokół kontroli nr NHD 169.2015.KJ z 4 września 2015 r.

²⁶ Protokół kontroli sanitarnej nr NHŻ 207.2015. DU z 16 października 2015 r.

²⁷ Protokół kontroli sanitarnej nr NHŻ 64.2016. DU z 8 kwietnia 2016 r.

²⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156, ze zm.

„Opiekun Ucznia”, który prawidłowo zabezpieczał komputery w drugiej pracowni komputerowej.

(dowód: akta kontroli str. 31-41, 127-130)

2. Gimnazjum nie zapewniło wszystkim uczniom możliwości pozostawienia w pomieszczeniach Szkoły części podręczników i przyborów szkolnych, tj. nie spełniło wymogu wynikającego z § 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Możliwość taką stworzono jedynie uczniom niepełnosprawnym przez wydzielenie miejsca w szafkach w świetlicy szkolnej. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że powodem tego były ograniczone środki finansowe Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 129, 141-142)

3. Apteczki, które znajdowały się w Szkole (w sekretariacie, w pokoju nauczycielskim, w pokoju nauczycieli wychowania fizycznego, w pracowni chemicznej oraz w kuchni) nie były na dzień kontroli²⁹ w pełni zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy oraz instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy, co było niezgodne z § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. W żadnej apteczce nie było aparatu do sztucznego oddychania, w apteczkach znajdujących się w pokoju nauczycieli w-f, w kuchni oraz w pracowni chemicznej brakowało chusty trójkątnej i plastrów, w pokoju nauczycielskim, w kuchni i w pracowni chemicznej brakowało koca termoizolacyjnego oraz nie było instrukcji o zasadach udzielania pierwszej pomocy. Ponadto część środków znajdujących się w apteczkach miała na dzień przeprowadzania kontroli, tj. na 25 kwietnia 2016 r. nieważne terminy przydatności do użycia.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że taki stan rzeczy spowodowany był niedopatrzeniem osób odpowiedzialnych za utrzymanie apteczek, a część instrukcji pierwszej pomocy została zdjęta z uwagi na znaczny stopień zniszczenia. Dodała iż wyposażenie apteczek zostało uzupełnione, a osoby odpowiedzialne pouczono o obowiązku kontroli stanu ich wyposażenia.

(dowód: akta kontroli str. 13-14, 144-146)

W trakcie kontroli NIK wyposażenie apteczek znajdujących się w pomieszczeniach Gimnazjum zostało prawidłowo uzupełnione w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy (z ważnym terminem przydatności do użycia) oraz instrukcję udzielania tej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 198-199)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na zbyt małą powierzchnię przypadającą na jednego ucznia w dwóch, na dwanaście zbadanych, sal dydaktycznych³⁰. W tych dwóch przypadkach powierzchnia przypadająca na jednego ucznia wynosiła 1,32 m² i 1,88 m². Zdaniem NIK warunki, gdy w salach lekcyjnych powierzchnia przypadająca na jednego ucznia nie przekracza 2 m², negatywnie wpływa na komfort przebywania uczniów w klasach.

Dyrektor Gimnazjum poinformowała, że niska powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego ucznia wynika, z tego, że w sali przypisanej klasie 2d odbywają się

²⁹ 25 kwietnia 2016 r.

³⁰ Przypisanych do klasy 2c i 2d.

jedynie zajęcia grup językowych, natomiast klasa 2c jest najliczniejsza w Szkole (28 uczniów), gdyż nabór do niej cieszył się dużym zainteresowaniem (klasa menadżerska).

(dowód: akta kontroli str. 42, 143, 176-177)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia działania Szkoły w zakresie zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w Szkole jako nie w pełni skuteczne. Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania ze świetlicy, biblioteki, zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych, których stan techniczny i ustalone zasady korzystania z nich zapewniały uczniom bezpieczeństwo. Przeprowadzona została kontrola zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Gimnazjum, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki. . Teren Szkoły był ogrodzony i zabezpieczony. Uczniowie mieli zapewnioną możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i opieki przedlekarskiej, nauczyciele zostali przeszkoleni z zasad udzielania pierwszej pomocy. Pomieszczenia Szkoły, w szczególności pokój nauczycielski, pracownia chemiczna, pokój nauczycieli wychowania fizycznego oraz kuchnia były wyposażone w apteczki. W apteczkach brakowało jednak części środków niezbędnych do udzielania pierwszej pomocy, a część z nich była przeterminowana. Brakowało także instrukcji o zasadach udzielania tej pomocy. Jako nieskuteczne oceniono zabezpieczenie szkolnych komputerów przed dostępem do niepożądanych treści w Internecie.

Jako nieprawidłowe oceniono również nie zapewnienie uczniom, za wyjątkiem uczniów niepełnosprawnych, możliwości pozostawienia w pomieszczeniach Szkoły części podręczników i przyborów szkolnych. Sformułowane uwagi dotyczyły również zbyt małej powierzchni dwóch sal dydaktycznych, co ograniczało ich funkcjonalność i negatywnie wpływało na komfort ich użytkowania.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³¹, wnosi o podjęcie działań w celu:

1. Opracowywania planów lekcji w sposób możliwie najpełniej uwzględniający zasady higieny pracy umysłowej.
2. Dostosowanie wyposażenia Szkoły do wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny, w tym zapewnienie uczniom możliwości pozostawienia w pomieszczeniach Gimnazjum części podręczników i przyborów szkolnych.
3. Skuteczne zabezpieczanie szkolnych komputerów przed dostępem do treści niepożądanych w Internecie.

³¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096, ze zm., dalej: „ustawa o NIK”.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, dnia   czerwca 2016 r.

Kontroler
Tadeusz Lewandowski
Doradca techniczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

Dyrektor
Barbara Antkiewicz

.....
Podpis

.....
podpis